

IBOLYA TIBOR

A „torrentrazzia” büntetőjogi megítélése

2010. június 16-án a magyar rendőrség átlépte a büntetőjogi Rubicont a szerzői jogok védelme érdekében indított harca során, nem az sms web alapú, audiovizuális tartalmakat fizetés ellenében letölthetővé tévő kalózkodások, vagy másolt DVD-eket a piacokon árusítók ellen lépett fel, hanem hazai torrentszájtok szervereit foglalta le és vitte el egy jól szervezett akció keretében. Az eljárást a ProArt - Szövetség a Szerzői Jogokért hazai jogvédő szervezet kezdeményezte, a feljelentést követően pedig „a XIII. kerületi kapitányság emberei hónapokig dolgoztak a szerverek felderítésén”. Sikerrel jártak, mert az akció következtében a legnagyobb magyar torrentszájtok mintegy *kétheti időtartamra* elérhetetlenné is váltak, majd folytatták ott, ahol abba hagyták....¹

Az akció nagy visszhangot váltott ki a hazai médiában és a netes társadalomban egyaránt, hisz hasonló esetre még nem igen volt példa, a Nemzeti Nyomozó Iroda ilyen jellegű akciói többnyire fizetős kalózkodások ellen irányultak. A szájtokat feljelentő ProArt sietett is leszögezni, hogy „fontos mérföldkőnek tartja a sikert, egyúttal mindenkit meg is nyugtat: bár elítéli a fájlcsere-alkalmazások használatát, de továbbra sem üldözik az otthoni internetezőket.”²

Az esetről a neten elérhető cikkek és az azokhoz fűzött kommentárok, amellet, hogy a ProArt előbbi kijelentését eleve megkérdőjelezték, a szájtok gyors újraindulásának ismeretében sokszor gúnyosan tették fel a kérdést: mi értelme is volt ennek az egésznek?

Annak a ténynek a tudatában, hogy állításuk ellenére a szerzői jogvédő szervezetek valóban jelentenek fel néha egyéni torrentezőket is, illetve a hasonló eljárások mennyire elhúzódnak, milyen sokba kerülnek és végül milyen arányban kerülnek bírósági ügyszakba, a kérdést laikus részről jogosnak kell tekintenünk. Egy büntetőeljárás lefolytatása megkérdőjelezésének azonban gazdasági alapon nem lehet értelme, mert annak sikere esetén társadalmilag hasznos hatásai nem feltétlenül fejezhetőek ki gazdasági módszerekkel. Ha azonban egy magát jogvédőnek beállító, valójában nyereségorientált cégek érdekvédelmi szervezeteként működő egyesület indít a magyar bűnüldöző hatóságok igénybe vételével, azokat felhasználva, rendkívül költséges, időben elhúzódo, rendszeresen eredménytelennek, vagy igen csekély társadalmi eredménnyel kecsegtetőnek bizonyuló, ráadásul büntetőjogi szempontból ingatag alapon álló büntető eljárásokat, akkor ezeket a kérdéseket már fel kell tennünk és a problémákat meg kell fogalmaznunk.

Mielőtt azonban ezt megtennénk, tisztázzunk néhány alapfogalmat az internetes fájlcsere köréből, mert ezek ismerete nélkül nem tudjuk megérteni azokat a jogi, tényállásbeli és bizonyítási problémákat sem, amelyeket a hasonló ügyek miatt indult büntető eljárások generálnak.

¹ Az akcióra 2010. június 16-án került sor, a legnagyobb magyar torrentszájt, a több mint százezres (!) tagságú NCore pedig július 04. napján már ismét üzemelt.

² <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20100623-sebeszeti-pontossagu-akcio-volt-a-torrentszerverek-lefoglalasa.html>

Technikai háttér és alapfogalmak

A **torrent** („*torrentezés*”) jelen pillanatban a többfajta fájlcsereelő közül a legelterjedtebb és legnépszerűbb módszer a világon, amelyet a szélessávú internet hozzáférés elterjedésének köszönhetően Magyarországon is rendkívül sokan használnak. Az ún. BitTorrent technológia lényege, hogy a fájlokat a felhasználók szeletekben (torrent), darabokban töltik le egymástól oly módon, hogy a szeletek egymást „keresik meg” az interneten, minden csomópont megkeresi a hiányzó részhez a lehető leggyorsabb kapcsolatot, miközben ő is letöltésre kínálja fel a már letöltött fájl darabokat. A BitTorrent esetében minél keresettebb egy fájl, annál többen vesznek részt az elosztásában, ezáltal az elosztása gyorsabban megtörténik, mintha mindenki egy központi helyről (szerverről) töltötte volna le (ellentétben a népszerű előző generációs fájlcsereelő módszerrel a Direct Connect (DC)-Hub-bal, ahol minél keresettebb volt egy fájl annál lassúbb volt a letöltés, hisz a letöltők ott egy felhasználóhoz kapcsolódtak lefoglalva ezzel a sávszélességet). A módszer ideális bármilyen (tehát nem csak jogvédett) nagyméretű fájl megosztására.

Ahhoz, hogy a felhasználó torrentezni tudjon, szüksége van egy ún. **kliens** programra, amely nem más, mint egy szoftver, ami a kezelői felületet is biztosítja. Ezek némelyikét, mint pl. az egyik legnépszerűbb µTorrent nevű programot, még telepíteni sem szükséges a felhasználó számítógépére. A kliens programba kell aztán betölteni azt a .torrent kiterjesztésű fájlt, amivel az egész művelet megkezdhető. A .torrent kiterjesztésű fájlokat legkönnyebben egy ún. **trackerről** (felhasználói közösség) lehet letölteni, ezek között vannak nyíltak, ahova bárki beléphet (pl. PirateBay) és zártak, ahova csak meghívóval, regisztrációval stb. lehet bekerülni, a regisztráció és maga a tracker használata azonban ingyenes. *A trackeren (a webszerveren) egyébként nincs meg maga a fájl (a keresett film, zenemű, program stb.) tehát nem vesz részt a tényleges adatcsereben*, csak közvetíti a felhasználók (**peerek**) között. Azokat a felhasználókat, akiknek a teljes fájl a rendelkezésére áll és a többiek tölthetnek tőlük **seeder**-nek, azokat, akik ezektől és egymástól is töltenek **leecher**-nek nevezzük, az egymáshoz kapcsolódó peerek összességét pedig **swarm**-nak (boly). A kliens programokban akár korlátozni is lehet a leech/seed sebességet, ami egyébként teljes mértékben a felhasználók által használt sávszélességtől függ.

Ez tehát a technológiai háttere annak a világjelenségnek, amely ellen egyesek szerint a büntetőjog, mint ultima ratio eszközeivel kell fellépni, és amely ellen a magyar nyomozó hatóság komoly erőket mozgósítva ezt meg is teszi.

A bűncselekmény

A torrent technológia használata során (amennyiben az szerzői jogi védelem alatt álló művet érint) a büntetőeljárás megindításának alapjául szolgáló gyanú nem lehet más csak a Btk. 329/A. (1) bekezdésébe ütköző szerzői jogok megsértésének vétsége.

Btk. 329/A. § (1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznonszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A törvényi tényállás ún. keretdispozíció, az annak keretét kitöltő *kizárólagos* jogszabály a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj). A szerzői jogról szóló törvény kizárólagosságát azért kell kihangsúlyoznunk, mert pl. a ProArt honlapján a működésük jogi háttere-

ként feltüntetésre került több, a Szerzői Jogi Szakértői Testület által a ProArt kérésére elkészített, nem vitatottan magas színvonalú szakértői vélemény is, az ezekben foglaltak azonban a bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából természetesen nem bírnak jogi relevanciával.³

A torrent technológia használata során a letöltés az Szjt. 18.-19.§- a szerinti *többszörözésnek*, a feltöltés pedig az Szjt.26.-27.§ - a szerinti *nyilvánosságához történő közvetítésnek* számít.⁴

Az audiovizuális tartalmak letöltése azonban nem lehet bűncselekmény, mert a jogosult engedélye, illetve a díjfizetés nélkül megengedett magáncélú többszörözésre vonatkozó Szjt. 35. §-a értelmében természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. Ebben a körben *„az ún. magáncélú másoláshoz kapcsolódó vagyoni jogok érvényesülését az biztosítja, hogy a törvény értelmében az üres kép- és hanghordozók forgalomba hozóinak a szerzői jogok közös kezelését végző szervezet által megállapított díjat kell fizetni, amelyet a szervezet a törvényben meghatározott szabályok szerint osztja fel a jogosultaknak. Mindebből következően a szerzői jogvédelem alatt álló elkövetési tárgyak – a szoftverek kivételével – letöltése, másolása legális, a szabad felhasználás körébe illeszthető.”*⁵

A Szerzői Jogi Szakértői Testület véleményével szemben ebben az esetben a hatályos Szjt. alapján annak sincs jelentősége, hogy a letöltés (többszörözés) nem jogszerűen létrejött műpéldányról történt. Nem véletlen, hogy a Kormány 2008. szeptemberében, a jogvédő lobbifolyásának engedve, a T/6374. törvényjavaslatában kísérletet tett a szerzői jogról szóló törvény ilyen értelmű módosítására. Ez expressis verbis kimondta volna, hogy *„nem minősül szabad felhasználásnak a többszörözés, ha a szabad felhasználás kedvezményezettje tudja, vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a többszörözés nem jogszerűen létrejött műpéldányról vagy a nyilvánosságához nem jogszerűen közvetített műről történik.”* Mivel azonban a módosító javaslatot az Országgyűlés nem fogadta el, a hatályos törvényben ez továbbra sem szerepel, a letöltés tehát továbbra sem illegális.

Más a helyzet a feltöltéssel. A torrent technológia használata során a szerzői jogvédők által hangoztatott „a letöltés egyben feltöltéssel is jár” állítás elméletileg igaz, sőt a technológia erre épül. A gyakorlatban azonban részben azért, mert a felhasználó magában a kliensben vagy a tűzfalon le is tilthatja a seedelést, részben pedig azért, mert egy sokak által seedelt fájl letöltésénél hiába kínálja fel a már letöltött fájl darabot a program, mivel ha nem tartozik a leggyorsabbak közé, nem jön létre a kapcsolat és így a feltöltés sem, már korántsem biztos, hogy a letöltés feltöltéssel is jár. Egyáltalán nincs feltöltés pl. abban az esetben sem, ha a letöltő olyan bolyhoz csatlakozik, ahol rajta kívül nincs más letöltő, vagyis mindenki seedel.

A hazai szolgáltatók által biztosított szélessávú internet kapcsolat azon tulajdonsága, hogy a letöltési sávszélesség sokszorosan meghaladja a feltöltési sávszélességet az oka annak, hogy a zárt trackerek általában meghatároznak egy arányt (pl.0.2), ami alatt a felhasználót IP címének blokkolásával kitiltják a közösségből. Ilyen arányt azonban a nyílt, bárki által használható trackerek nem követelnek meg, ezeknél könnyen megtehető, hogy a fájl letöltése után a fel-

³ A jogellenes forrásból történő másolásról illetve a fájlcsere-ről szóló SzJSzT 17/2006. és SzJSzT 7/2008. számú szakértői vélemények elemzéséről Ott István: A szerzői jog büntetőjogi védelmének egyes kérdései címen a Rendészeti Szemle 2009/12. számában közölt színvonalas cikket.

⁴ A közérthetőség kedvéért én a letöltés és feltöltés köznapi kifejezéseit használom.

⁵ Dr. Belovics - Dr. Molnár – Dr. Sinku: Büntetőjog. Különös Rész.(Nyolcadik, átdolgozott kiadás). HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2009 768. oldal

használó azonnal kilép anélkül, hogy akár egy kilobájtot is feltöltött volna. Zárt trackerek esetén a feltöltés (seedelés) egyértelműen elvárt ugyan a felhasználótól, az 1/1-es arány (vagyis a letöltött fájl teljes egészében történő „visszatöltése”) azonban nem követelmény, fájlszeletek feltöltése pedig nem képezi a szerzői mű egészét. Ugyan a szerzői jogi védelem a Szjt. 16.§ (1) bekezdésében foglaltak alapján a szerzői mű valamely *azonosítható* részét is megilleti, kérdés azonban, hogy mit ért a törvényalkotó azonosíthatóságon. Amennyiben az „azonosíthatóság” a felhasználó általi „érzékelhetőséget” jelenti (ahogy azt pl. a SzJSzT 7/2008. számú szakértői véleménye is tartalmazza), úgy a fájlszeletek egyes felhasználók általi feltöltése ennek nem felel meg, hisz azok nem érzékelhetők, mert önmagukban nem játszhatók le, nem nézhetők és hallgathatók meg. Az azonosíthatóság (érzékelhetőség) a folyamat végén, az akár több száz-ezer forrásból (egyéni felhasználótól) származó adatmennyiség összeillesztése után következik csak be, *a letöltő számítógépén*. A büntetőjogi felelősség azonban individuális, az egyéni felhasználót a Btk. 329/A §. (1) bekezdésében foglalt bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén is **csak a saját tevékenysége miatt lehet felelősségre vonni**.

Esetünkben ez azt jelenti, hogy a torrent tracker, (illetve azt a szervert, amelyen a tracker fut) üzemeltető büntetőjogi felelősségét bűnsegédi bűnrészesként csak akkor lehet megállapítani, ha a nyomozó hatóság bizonyítani tudja, hogy **szándékosan nyújtott segítséget egy konkrét szerzői jogvédelem alatt álló mű feltöltéséhez**. Figyelemmel arra a technikai ismertetésben már leírt tényre, hogy a trackeren (webszerveren) nincs meg maga a fájl, tehát nem vesz részt a tényleges adatcserében, csak közvetít a felhasználók között, a büntetőjogi felelősség megállapítása álláspontom szerint kizárt.

Egyébként a torrent tracker jogi besorolása sem egyértelmű, meghatározásának alapja – jogi analógiával – *az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény* lehet, amelynek 2.§ ld.) pontja szerint olyan közvetítői szolgáltatónak minősülhet, amely információk megtalálását elősegítő segédeszközöket biztosít az azt igénybe vevők számára (keresőszolgáltatás).

Ugyanezen törvény 7.§ (3) bekezdése alapján **„a közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem köteles olyan körülményeket vagy tényeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak.”**

Ugyanakkor a törvény 13. § (1) bekezdése alapján **„az a jogosult, akinek a szerzői jogi törvény által védett szerzői művén, előadásán, hangfelvételén, műsorán, audiovizuális művén, adatbázisán fennálló jogát, továbbá a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvényben meghatározott, a védjegyoltalomból eredő kizárólagos jogát a szolgáltató által hozzáférhetővé tett információ – ide nem értve a hozzáférhetővé tett információ szabványosított címét – sérti, teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt értesítésével felhívhatja a szolgáltatót az információ eltávolítására”**.

Az értesítés átvételétől számított 12 órán belül a szolgáltató – a jogosult jogát sértő információt biztosító igénybe vevő 3 munkanapon belül történő írásbeli tájékoztatása mellett – köteles intézkedni az értesítésben megjelölt információhoz való hozzáférés nem biztosítása vagy az információ eltávolítása iránt. A torrent tracker üzemeltetője azonban, ahogy azt fentebb már kifejtettük, nem helyez el semmilyen fájlt, nem tárol jogsértő adatokat, ezért hiába szólítják fel a jogvédett tartalom eltávolítására, azt nem tudja eltávolítani, mivel nincs hozzáférése a tartalomhoz éppen úgy, ahogy a többi keresőnek sem. Ami a torrent trackeren látható az a mű

címe, az pedig nem jogsértő, ebből következően a fenti szabályok összevetése alapján a torrent trackert működtetőket még ezen az alapon sem lehet felelősségre vonni.

Visszatérve a torrentező egyéni felhasználó büntetőjogi felelősségére, abban az esetben, ha a feltöltő az általa letöltött szerzői jogi védelem alatt álló művet nem tölti vissza 100%-osan, a büntetőjogi felelősség tettesként történő megállapítása állásponthoz képest szerintem (az azonosíthatóság problémája miatt) szintén kétséges, illetve a feltöltés bizonyítása eleve komoly problémákat okoz és ez már az eljárás megindításánál is jelentkezik.

Az eljárás megindítása, a gyanú és a megalapozott gyanú

Az 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján, és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel. A vizsgálódásunk tárgyául szolgáló büntető eljárások tipikusan a szerzői jogvédő szervezetek által tett feljelentések nyomán indulnak, de nem ritka a hatóság saját észlelése sem, amikor legtöbbször *más* bűncselekmény gyanúja miatt indult eljárásban elvégzett házkutatás eredményeképp észlelnék az eljárás alá vont személy számítógépén másolt audiovizuális tartalmakat.

A második esetben a nyomozás elrendelésére egyáltalán nincs törvényes lehetőség, mert a bűncselekmény gyanúja hiányzik. A letöltés nem bűncselekmény, annak *vélelmezése* pedig – még abban az esetben is, ha az otthoni felhasználó számítógépén volt torrent kliens – hogy az feltöltés mellett került letöltésre, a fentebb már részletezett technikai lehetőségek miatt büntetőeljárás alapjául nem szolgálhat.

A torrent kliens használata önmagában nem bűncselekmény, azt egyébként sem csak a szerzői jogvédelem alá eső művek megosztására lehet használni, másrészt audiovizuális műveket nem kizárólag torrentezéssel vagy más, feltöltéssel is járó módon lehet az internetről letölteni {pl. fizetős http (smsweb) vagy ún. newsgroupok használata, privát ftp-k, irc, rapidshare használata, streamelt (sugárzott) tartalom lementése, amelyek esetén a letöltő részéről egyáltalán nincs feltöltés).

Aligha szorul bővebb magyarázatra, hogy „**a legvalószínűbb verzió az, hogy a filmet torrent hálózatról töltötték le**”⁶, és a Be. 4.§ (2) bekezdésében foglalt azon szabály, miszerint **a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére** nem ugyanazt jelentik.

A szerzői jogvédő vagy közös jogkezelő szervezetek által tett feljelentések konkrét személy (általában felhasználói névvel és IP címmel azonosítva) vagy konkrét tracker – korábban DC Hub – ellen irányulnak, és minden esetben a nyomozás elrendelését vonják maguk után. A feljelentés megtételének jogát a szerzői jogvédő szervezetektől, ahogy bárki mástól sem lehet elvitatni, hisz közzvadásra üldözendő bűncselekmény gyanúja miatt bárki tehet feljelentést.

Fontos azonban leszögezni azt, hogy a sértetti jogok nem illetik meg automatikusan ezeket a szervezeteket. A Be. 51.§ (1) bekezdése alapján sértett az, akinek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

A Be. 56. § (1) bekezdése alapján a sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt a jogait a képviselője útján is gyakorolhatja. Képviselőként *meghatalmazás alapján* ügyvéd vagy nagykorú hozzátartozó járhat el, illetve a Be. 58. § (3) bekezdése alapján többek között, *ha a bűncselekménynek több sértettje van, a sértettek képviselőjeként a közhasznú szervezetekről szóló*

⁶ Idézet egy konkrét ügyben készült szakértői véleményből.

törvény – 1997. évi CLVI. tv. – hatálya alá tartozó olyan közhasznú szervezet is eljárhat, amelyet a sértettek vagy a sértettek egyes csoportjainak érdekképviselőire hoztak létre.

Ennek azért van jelentősége, mert a Be. 51. § (2) bekezdése elég széleskörű jogokat biztosít a sértettek számára a büntetőeljárásban, de ezekkel csak azok a szerzői jogvédő vagy közös jogkezelő szervezetek élhetnek, amelyek egyben közhasznú szervezetként sértetti érdekképviselőre is be vannak jegyezve, ezért ennek vizsgálata pl. egy a nyomozást megszüntető határozat ellen bejelentett panasz elbírálása során elengedhetetlen.

Visszatérve a feljelentés alapján megfogalmazható gyanú minőségére, leszögezhetjük, hogy egy feljelentésben leírt tényállítás, illetve az azt alátámasztó a feljelentő által becsatolt bizonyíték *sohasem lehet önmagában elegendő a megalapozott gyanú konkrét személlyel szembeni közléséhez.* Különösen vonatkozik ez a feljelentő által felkért „számítástechnikai szakértő szakvéleményére”. A feljelentő által felkért ~~fedett~~ ~~nyomozó~~ informatikus ebben az esetben *a felhasználókat megtévesztve* gyakorlatilag *beépül* a feljelentő által bűnözők gyülekezetének tartott torrent tracker tagjai közé, ott *a jogosultak engedélye nélkül személyes adatokat* (felhasználói név, IP-cím, e-mail cím stb., ami alapján a felhasználó konkrétan beazonosítható) *gyűjt, próbaletöltéseket végez*, majd ezeket dokumentálja a megbízó részére. Ezek nélkül az adatok nélkül a feljelentő gyakorlatilag semmit nem tudna meg a tracker működéséről, ez azonban álláspontom szerint akkor is súlyosan aggályos, ha a feljelentő nem mellékeli az adatokat a feljelentéséhez. A feljelentő, még ha a sértettet is képviseli egyben, egyébként sem kérhet fel a büntetőeljárás nyomozati szakaszában szakértőt (mert azt csak a nyomozó hatóság, az ügyész vagy a bíróság rendelheti ki), illetve az általa így megbízott szakértő szakértői véleménye a továbbiakban a Be. 108. §-ban meghatározott szakértői véleményként nem, maximum okirati bizonyítékként használható fel.

Egy ilyen feljelentés esetén tehát a nyomozó hatóság a bűncselekmény gyanúját megállapíthatja ugyan (nagyvonalúan túllépve az illegális személyes adatgyűjtés problematikáján), de a személyre szóló megalapozott gyanú meglétét hivatalból, a saját eszközeivel, a törvényes bizonyításnak megfelelően kell kivizsgálnia. Amennyiben tehát a megalapozott gyanú megállapításához számítástechnikai szakértő szakvéleményének beszerzése válik szükségessé, azt a nyomozó hatóságnak kell kirendelnie.

Az ilyen ügyek jellegéből adódóan a számítástechnikai szakértő kirendelése gyakorlatilag elkerülhetetlen, a szakértő kirendelése sem fogja azonban megoldani a feltöltés bizonyításának, illetve a büntetőjogi (individuális) felelősség megállapításának problémáit.

A bizonyítás egyéb problémái

Az Szjt.26.-27.§ - a szerinti nyilvánossághoz történő közvetítés – feltöltés – a büntetőjogban megkívánt kétséget kizáró módon történő bizonyítása még a szerzői jogvédő szervezetek szerint is *csak próbaletöltéssel lehetséges*, mégpedig a konkrét szerzői műpéldány egészére, megfelelő dokumentálás mellett, reprodukálható, tehát valamilyen adathordozóra történő lementés biztosításával. Természetesen annak bizonyításához, hogy a gyanúsított „több terrabájtnyi”⁷ audiovizuális tartalmat tett az interneten torrenthálózaton keresztül elérhetővé” a több terabyte tartalmat kellene próbaletöltéssel letölteni.

Ennek oka az, hogy ellenkező esetben (a szerzői műpéldány nélkül) nem lehet cáfolni a gyanúsított azon védekezését, hogy az általa feltöltött műpéldánynak csak a neve azonos a szerzői

⁷ Általánosa alkalmazott a sajtóban helytelenül elterjedt helyesírás. Helyesen terabyte.

jogvédelem alatt álló fájlal, valójában az tartalma szerint jogvédelem alatt nem álló tartalmat takar pl. a gyanúsított átnevezett házi videóját. Épp ezért a bizonyításhoz nem lehet elegendő a feltöltés alatt álló mű nevét és a fájl kiterjesztését tartalmazó, a torrent klienst működés közben ábrázoló ún. „print screen” kép.

A nyomozó hatóság által kirendelt számítástechnikai szakértő a szerzői jogvédelem alatt álló művet a próbaletöltés során akár feltöltés mellett is letöltheti, mert az Szjt. 41. § (2) bekezdése alapján *a bírósági, továbbá államigazgatási vagy más hatósági eljárásban* a mű bizonyítás céljára, a célnak megfelelő módon és mértékben felhasználható. Ebből következik, hogy ugyanezt a szerzői jogvédő vagy közös jogkezelő szervezet által felkért szakértő hatósági eljárás hiányában viszont nem teheti meg, illetve csak a jogtulajdonos egyedi, a konkrét szerzői műre vonatkozó engedélyével, de a véleményét akkor sem lehet – a feljelentések kezelésénél már leírt okok miatt – szakértői véleményként figyelembe venni.

A nyomozó hatóság (illetve annak szakértője) által végzett és megfelelő módon dokumentált próbaletöltések bár kétséget kizáró módon tudják bizonyítani a gyanúsított által végzett feltöltést, anakronisztikus módon mégsem szolgálhatnak a büntetőjogi felelősség megállapításának alapjául, mert ebben az esetben a büntetőjogi tényállás lényeges eleme a vagyoni hátrány okozása, mint eredmény hiányzik. A vagylagos tényállási elem a haszonszerzési célzat fel sem merül, hisz ahogy a technikai háttérnél már olvashattuk, a torrent trackerek használata ingyenes, a felhasználók pedig nem kérnek egymástól pénzt – nem is tudnának – a torrentezésért.

A vagyoni hátrány a büntetőjogban nem egy elvont, hanem a Btk. 137.§ 5. pontjában konkrétan meghatározott fogalom, amely a vagyonban okozott kárt és az elmaradt vagyoni előnyt egyaránt magában foglalja és minden esetben forintra pontosan ki kell számolni. Szerzői művek esetén kárról nem beszélhetünk, hisz az tényleges értékcsökkenést jelent, marad tehát az elmaradt vagyoni előny, amelyet a szerzői jogvédők hajlamosak úgy meghatározni, hogy az azonos minden egyes letöltés és a szerzői műpéldány kiskereskedelmi árának szorzatával.⁸ Az elmaradt vagyoni előny konkrét kimunkálásának módszeréről lehet ugyan vitatkozni, az viszont nem lehet vita tárgya, hogy annak meghatározásához szükséges lenne arra az adatra, hogy a szerzői művet attól, aki seedelte, vagy leechelte hányan töltötték le. Ez azonban gyakorlatilag meghatározhatatlan, hisz maga a seedelés is, ahogy fentebb már írtam csak próbaletöltéssel bizonyítható. Annak belátásához pedig nem szükséges különösebb indokolás, hogy *a vagyoni hátrány, mint eredmény nem következhet be a jogtulajdonosnál abban az esetben, ha az elkövető által feltöltött műpéldányt a nyomozó hatóság tölti le...*

Álláspontom szerint **ez a tény önmagában lehetetlenné teszi a cselekmény bizonyítását** és akkor még meg sem említettem a többek által közösen használt számítógép problémáját (ahol a családtagok természetesen megtagadhatják a vallomástételt, illetve nem kötelesek egymásra nézve terhelő vallomást tenni) vagy a gyanúsított védekezésének a Btk. 27. §-ban foglalt *tévedésre* alapítását, mely védekezéseket a büntető ügyekben eljáró hatóságoknak kell(ene) tételesen megcáfolniuk.

A bizonyítási nehézségekhez tartozik az is, hogy a digitális bizonyítási eszközök biztosításának a szabályai szerint a lefoglalt adathordozók közvetlen szakértői vizsgálata nem lehetséges, mert ebben az esetben nem garantálható az eredeti adathordozó változatlanságának bizto-

⁸ Ez azért is nonszensz, mert nagyon sok esetben *Magyarországon egyáltalán nem kapható* szerzői művekről van szó. Az ezzel kapcsolatosan kirendelt árszakértői (!) véleményeket nem kívánom véleményezni.

sítása. A kriminalisztikai szabályok szerint⁹, az egész adattartalmat át kell másolni egy másik adathordozóra, mégpedig azért, mert az eredeti adathordozón rejtett adattartalmak és átmeneti állományok is találhatóak, amelyek vizsgálata a bizonyítás során szükséges lehet. Mondanom sem kell, hogy a magyar nyomozó hatóságok erre nincsenek felkészülve, az ezzel ellentétes gyakorlat azonban azt eredményezheti, hogy a bíróság előtti eljárásban a védelem megkérdőjelezheti az egész szakértői bizonyítást, amely a bizonyítékok törvényes és szakszerű beszerzésének voltára (helyesen) egyre nagyobb súlyt helyező bíróság előtt könnyen sikerrel járhat.

Írásommal arra szerettem volna rávilágítani, hogy a fájlcsere programokat használók nem tekinthetők automatikusan bűncselekményt elkövető potenciális gyanúsítottaknak, ezért az ellenük történő általános büntetőjogi fellépés nem indokolt, de nem is lehetséges. Az audiovizuális művek letöltése Magyarországon legális, a feltöltés (a nyilvánosság felé történő közvetítés) pedig egyrészt bizonyíthatatlan, illetve rendkívül költséges bizonyítással jár, másrészt a vagyoni hátrány okozását, mint eredményt ekkor sem lehet megállapítani, az elmaradt vagyoni előny konkrét összegének hiányában.

Az egyes felhasználók elleni büntetőeljárások megindítására a fenti bizonyítási nehézségek miatt nem látok lehetőséget, épp ezért indokolatlan és érthetetlen a torrent trackerrel szembeni nyomozó hatósági fellépés.¹⁰ Ezzel szemben azonban, mivel a társadalomra veszélyessége jóval nagyobb, a bizonyítása viszont jóval könnyebb a nyomozó hatóságoknak az FTP szervereket működtető, több száz terabyte jogvédett anyagot sms-weben keresztül letölthetővé tévő és ebből havonta milliós hasznot húzó kalózkodók elleni fellépése lenne a továbbiakban indokolt.

A számítástechnika ilyen irányú gyors fejlődése kétség kívül nehéz, olykor méltánytalan helyzetbe hozta a szerzői művek jogtulajdonosait.¹¹ Azonban az állampolgárok tömegeinek kriminalizálása helyett¹² a szerzői jogok érvényesítésének új lehetőségeit kellene inkább megnyugtató módon rendezni, mert a razziák és egyéb hatósági fellépések szemmel láthatóan kudarcot vallottak, az egyre modernebb fájlcsere módszerek elterjedését pedig ilyen eszközökkel egyébként sem lehet eredményesen megakadályozni.

(Megjelent a Belügyi Szemle 2011. évi 2. számában)

⁹ Peszleg Tibor: A digitális bizonyítási eszközök megszerzésének elvei és gyakorlati érvényesülésük. Ügyészek Lapja 2010. 2. szám

¹⁰ Annál is inkább, mert már létezik és hamarosan robbanásszerűen el fog terjedni a torrent tracker nélküli torrentezés technikai lehetősége. Az ún. *magnet link* használatával nincs szükség a tracker közvetítésére, a technika lehetővé teszi, hogy a felhasználók közvetlenül egymáshoz kapcsolódjanak, ezzel lehetetlenné téve a jogvédek beépülését, ami egyenlő a jogvédek ilyen irányú tevékenységének ellehetetlenülésével.

¹¹ Tegyük hozzá, hogy jelenleg **nincs** korrekt számítási módszer arra vonatkozóan, hogy a fájlcsere mekkora bevétel kiesést jelent, az viszont tagadhatatlan, hogy vannak *bevételnövelő* hatásai is.

¹² Becslések szerint körülbelül 200.000 ember használ ma rendszeresen fájlcsere programokat Magyarországon.

